

spolupráci a speciálních službách pre rodiny a jej členov. Témou príspevku J. Landau z Linking Human Systems (Colorado, USA) bola „Multidisciplinárna starostlivosť o rodinu: spolupráca pri liečení rodiny a komunity“. Vychádza z premisy, že globalizácia a prebiehajúce rýchle zmeny v hodnotách a všetkých oblastiach života spoločnosti majú vplyv na integritu jednotlivca, rodiny aj spoločnosti. Upozornila na zvýšené ohrozenie členov rodín a spoločenských skupín, ktorí sú na podporu a pomoc systémovo odkázaní – ako sú deti, starí ľudia, chorí, či handicapovaní. Zdôraznila dôležitosť vytvárania a rozvíjania komunitných, kultúrnych a rodinných liniek (väzieb), ktoré by zvyšovali odolnosť jednotlivcov, rodín a skupín proti stresu a sýtali by potreby rastu a rozvoja jednotlivcov. Príspevok bol zaujímavý pre sociálnu prácu v komunite na základe prioritnej pozornosti vytváraniu systémov podporných možností a inštitúcií.

„Keď pomáhame rodine, uzdravujeme svet,“ hlásala V. Satirová. Každý z odborníkov, ktorý sa rodine venuje vie, že je to nekončiaci proces, pretože život v rodine je spôsobom života ľudskej spoločnosti na celom svete.

Oľga Nemcová

XIII. celopolský sociologický kongres Zielona Góra, 13.–15. září 2007

K výrokům, které nejspíš nikdy nebude možné vyslovit o jakémkoli sjezdu jakékoli české sociologické společnosti, patří kromě jiných i následující trojice: 1. sjezd navštívil a přednesl na něm věcně informovaný a kultivovaný projev prezident republiky; 2. někteří řečníci plenárních zasedání se příležitostně a nikoli ironicky odvolávali na výroky vysokých představitelů domácí katolické (nebo jakékoli jiné) církve; 3. kongresu se zúčastnilo více než tisíc účastníků a bylo předneseno téměř 600 referátů.

Co patří mimo oblast představitelného zde, je realitou v Polsku, zemi s velmi silnou a životnou sociologickou tradicí.

Již 13. celopolský sociologický kongres Polské sociologické společnosti (PTS) se uskutečnil letos v polovině září v Zielone Góře v západní části Polska na půdě a pod příkladnou organizační tutelou místní univerzity. Organizátoři zvolili za hlavní téma kongresu dvojotázku „Co nás spojuje, co nás dělí?“ a je třeba říci, že zvolili velmi dobře jak s ohledem na dobu, tak i místo konání této pro polskou sociologickou obec velmi prestižní a významné sociologické události. Zielona Góra, ležící v severním výběžku Dolního Slezska, patřila do roku 1945 spolu s většinou dnešního západního Polska jak známo Německu a již samo místo konání kongresu tedy připomínalo stále trvající závažnost mezinárodní dimenze otázky, co nás spojuje a co nás dělí, dimenze nejen polsko-německé, ale i celoevropské. V časovém smyslu bylo téma kongresu zvoleno výstižně s ohledem na citelně narůstající politické napětí v polské společnosti – ve vystoupeních bylo občas možné zaslechnout i výraz „kulturní boje“ –, které se v průběhu září 2007 dále stupňovalo v souvislosti s blížícími se parlamentními volbami.

Bylo proto nanejvýš zajímavé pozorovat výjev z plenárního zasedání, jímž byl kongres zahájen, kdy využil svého práva pozdravit jeho účastníky polský prezident Lech Kaczyński. Otázka, proč prezident a čelný představitel strany Právo a spravedlnost (PiS), k jejíž politické linii má většina polských sociologů postoj přinejmenším rezervovaný, neváhal kvůli sjezdu absolvovat dlouhou cestu z Varšavy, asi nemá úplně vyčerpávající jednoduchou odpověď. Jako nejpravděpodobnější vysvětlení se autorovi tohoto textu jeví – vedle společné minulosti bratrů Kaczyńských a řady předních polských sociologů v hnutí Solidarita let 80. – prezidentova snaha získat náklonnost – nebo přinejmenším oslabit odpor – ke stávající polské poli-

tické garnituře mezi polskými sociálními vědci. O tom, zda se takového cíle podařilo Kaczyńskému dosáhnout, je možné jistě právem pochybovat. Kdo by však čekal „hendrychovský“ projev plný skrytých nebo otevřených výhrůžek a invektiv, byl by zklamán. Polský prezident mluvil konciliantně a krom deklarovaného uznání společenské důležitosti polské sociologie dal najevo i jistou dávku její věcné znalosti a osobních sympatií k oboru – vzpomněl mimo jiné skutečnost, že jej v roce 1968 na Varšavské univerzitě učila těsně před nuceným odchodem do emigrace Maria Hirszowicz. To vše mu ve zpočátku krajně nepřiznivě naladěném sále nakonec zjednalo i solidní potlesk. Neuchránilo jej to však před diplomaticky nesmírně obratnou, ale zásadní polemikou, kterou vzápětí přednesl ve svém inauguračním projevu předseda PTS prof. Piotr Gliński (Institut filosofie a sociologie Polské akademie věd (IFiS PAN), Varšava). Gliński zjevně nechtěl, aby jeho projev byl na prvním místě polemikou s vystoupením zřejmě ne úplně vítaného politického hosta, ale především kritickou a k diskusi vyzývající zprávou o stavu polské sociologie. Její problémy, včetně například množících se případů plagiatismu studentů a psaní kvalifikačních prací na zakázku, také pojmenoval s jasností, jíž by si bylo možné přát i v českých poměrech.

Ze zjevných důvodů musím zájemce o vyčerpávající informaci o náplni kongresu odkázat na jeho stále udržované a aktualizované webové stránky uvedené na konci této zprávy. Dále následuje pár glos psaných z pohledu jednoho z více než tisíce účastníků.

Odrážejí-li se ve výběru témat plenárních sekcí problémy, jež vlivní příslušníci sociologické komunity považují za obzvláště naléhavé, pak se v polském případě jevila jako takové vysoce aktuální téma jednota společnosti a sociální vazby, které ji zajišťují. Téma společenské a politické jednoty a jejího ohrožení spojovalo všechna tři plenární jednání kongresu nesoucí tyto dostatečně

výmluvné názvy: „Společné dobro a politická kultura“, „„Lepší“ a „horší“ v současné polské společnosti“ a „K novým formám sociálního života“. První plenární zasedání se snažilo ukázat cesty ke společenskovo-vědní analýze a řešení již výše připomenutého problému narušení jednoty politického společenství v Polsku posledních let, druhý plenární blok tematizoval ne/jednotu ve společnosti zejména z hlediska sociální stratifikace a sociálních nerovností, zatímco plenární kulatý stůl se soustředil na problematiku mezigeneračních vztahů a napětí v polské společnosti.

Na sjezdu přirozeně nechyběli mnozí z nejznámějších polských sociologů, jejichž odborný vliv se již dávno neomezuje zdaleka jen na Polsko samotné. Nepřehlédnutelná byla majestátní postava prof. Piotra Sztompky (Jagelonská univerzita Krakov), aktivního v řadě diskusí následujících po sjezdových referátech, v sekci věnované představení jeho nové knihy „Důvěra. Základ společnosti“ nebo během závěrečného kulatého stolu. Relativně málo viditelný na pódiu, ale jinak prakticky všudypřítomný byl předseda programové rady sjezdu, na polské i mezinárodní sociologické scéně velmi činný prof. Janusz Mucha (v současnosti Hornická a hutnická akademie Krakov). Kdo však chtěl slyšet „příští polské Sztompky nebo Baumany“ (ten poslední ovšem absentoval), musel snad s výjimkou plenárního referátu předního polského odborníka na analýzu diskurzu Marka Czyżewského (Univerzita Lodž) vyrazit za referenty střední a mladší generace do některého ze 4 symposií, 12 speciálních sekcí nebo 49 tematických skupin. Úroveň jednotlivých vystoupení byla samozřejmě různá, ale pro českého účastníka bylo užitečné vidět, že počet těch kvalitních byl poměrně vysoký. To platilo kupříkladu o řadě příspěvků přednesených v sekcích – a teď se přirozeně plně projevuje výběrovost zkušenosti jednoho účastníka tak velké vědecké akce – „Analýza diskurzu v sociologii a pro sociologii“, „Recepte kla-

siků světové sociologie v Polsku“ „Lokální politická kultura“ nebo „Lokální a regionální rozdíly v současném Polsku“.

Ač valná většina jednání kongresu probíhala v polštině, i zahraniční účastníci nehovořící polsky měli příležitost zúčastnit se několika programových bloků, buď proto, že byly simultánně tlumočeny do angličtiny nebo probíhaly přímo v angličtině. Mezi zahraničními hosty se těšili pozornosti publika zejména dva, a to předseda Mezinárodní sociologické společnosti (ISA) Michel Wieviorka (sociolog francouzský, nikoli polský a polštinu ani navzdory svému příjmení neovládající) a především místopředseda ISA Michael Burawoy, který se stal v posledních letech v globální sociologické komunitě známým díky svým textům o tzv. veřejné sociologii.

Protože naprostou většinu aktivních účastníků kongresu tvořili z pochopitelných důvodů polští sociologové a socioložky, bylo české zastoupení se třemi vystupujícími v porovnání s jinými zeměmi vcelku solidní. Michal Illner (Sociologický ústav AV ČR) se zúčastnil symposia představitelů národních sociologických společností, organizovaného šéfredaktorkou časopisu *Polish Sociological Review* Joannou Kurczewskou (IFiS PAN Varšava) a ukrajinskou socioložkou Natalií Pohorilou (Národní univerzita ve Lvově). Blok uvedený referátem Pála Tamáse (Sociologický ústav Maďarské akademie věd) o sociologických společnostech v postsovětském prostoru se za účasti dvou již zmíněných nejvyšších reprezentantů ISA a také kolegů

z Polska (J. Mucha), Ruska (V. Mansurov) a Rakouska (Ch. Fleck) zabýval problémy, jimž čelí národní sociologické společnosti. Ty jsou dosti závažné ve všech zúčastněných zemích s výjimkou, bylo-li možno plně důvěřovat slovům jednotlivých referentů, pozdně putinovské Ruské federace, v níž sociologie – ovšem se všemi ruskými specifiky, které k tomu patří – zažívá boom. Dalšími dvěma českými účastníky byli Karel Schmeidler (Centrum dopravního výzkumu Brno), který vystoupil v bloku „Ageing and Society“ s příspěvkem věnovaným dostupnosti městské dopravy starším osobám, a autor těchto řádek, jehož referát zazněl v sekci „Občanská společnost – mezi teorií a praxí“.

Množstvím účastníků, veřejnou prestiží (ano, i noviny, třebaže místní, kongresu věnovaly hned celou přílohu) a také tradicemi, na které mohou navazovat, představují kongresy Polské sociologické společnosti událost, kterou by v českých zemích nebylo vůbec jednoduché napodobit. Účast na nich přitom není zajímavá jen pro možnost slyšet vystoupení řady známých postav polské, potažmo i světové sociologie, ale, a to především, i díky příležitosti nahlédnout do vnitřního života a trendů ve vývoji jedné velmi významné a intelektuálně potentní národní sociologické komunity. Další celopolský sociologický kongres se uskuteční na sklonku léta 2010 v Krakově.

Marek Skovajsa

Webové stránky XIII. kongresu PTS:
<http://www.zjazd-pts.uz.zgora.pl>